

**ANATOMIE, FYSIOLOGIE, PATHOLOGIE EN
PSYCHOLOGIE VOOR VERZORGING EN VERPLEGING
2**

Boom

COLOFON

Boom Mbo
klantenservice@boom.nl
www.boom.nl

Auteur: L. van Engelen, J. van Houten, V. Landsmeer-Dalm
Eindredactie: V. Landsmeer-Dalm

Bronvermelding: De Nederlandse Reanimatie Raad

Titel: Anatomie, fysiologie, pathologie en psychologie voor verzorging en verpleging 2
ISBN: 978 90 3727 118 8
Eerste druk/eerste oplage

© 2026 Boom | All rights reserved | No text & data mining
Behoudens de in of krachtens de Auteurswet gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Auteursrecht ten aanzien van tekst- en datamining en machinelearning is nadrukkelijk voorbehouden.

Voor zover het maken van reprografische verveelvoudigingen uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16h Auteurswet dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprorecht (www.reprorecht.nl). Voor het overnemen van (een) gedeelte(n) uit deze uitgave in bijvoorbeeld een (digitale) leeromgeving of een reader in het onderwijs (op grond van artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot Stichting Uitgeversorganisatie voor Onderwijslicenties (Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.stichting-uvo.nl).

De uitgever heeft ernaar gestreefd de auteursrechten te regelen volgens de wettelijke bepalingen. Degenen die desondanks menen zekere rechten te kunnen doen gelden, kunnen zich alsnog tot de uitgever wenden.

Door het gebruik van deze uitgave verklaart u kennis te hebben genomen van en akkoord te gaan met de specifieke productvoorwaarden en algemene voorwaarden van Boom, te vinden op www.boom.nl.

INHOUD

Voorwoord	8
1 Hormoonstelsel	13
1.1 De rol van hormonen	14
1.2 Anatomie van het hormoonstelsel	15
1.3 Fysiologie van het hormoonstelsel	19
1.4 Werking van specifieke hormonen	23
1.5 Begrippen	35
2 Aandoeningen aan het hormoonstelsel	40
2.1 Diabetes mellitus	41
2.2 Schildklieraandoeningen	47
2.3 Bijnierschorsinsufficiëntie	51
2.4 Groeistoornissen	56
2.5 Effect leefstijlinterventie diabetes (VP)	58
2.6 Begrippen	59
3 Voortplantingsstelsel vrouw	62
3.1 Anatomie en fysiologie	63
3.2 Ontwikkeling van de geslachtscellen	66
3.3 De menstruatie en hormonen	70
3.4 Zwangerschap	73
3.5 Bevalling	79
3.6 Begrippen	81
4 Aandoeningen aan de geslachtsorganen bij de vrouw	86
4.1 Ontstekingen en infecties	87
4.2 Endometriose	91
4.3 Prolaps	94
4.4 De overgang en menopauze	95
4.5 Begrippen	97
5 Problemen tijdens de zwangerschap	99
5.1 Zwangerschapskwalen	100
5.2 Bestaande aandoeningen	103
5.3 Problemen tijdens de zwangerschap	107
5.4 Problemen tijdens de bevalling	116
5.5 Pre-eclampsie en HELLP-syndroom	123
5.6 Begrippen	126

6	Voortplantingsstelsel man	129
6.1	Voortplantingsstelsel van de man	130
6.2	Ontwikkeling mannelijke geslachtscellen	133
6.3	Hormonale regeling	136
6.4	Begrippen	136
7	Aandoeningen aan de geslachtsorganen bij de man	138
7.1	Fimose	139
7.2	Hypospadie	140
7.3	Niet-ingedaalde testikels	143
7.4	Prostatitis	144
7.5	Prostaatkanker en zaadbalkanker	145
7.6	Begrippen	149
8	Seksueel overdraagbare aandoeningen	150
8.1	Chlamydia	151
8.2	Genitale wratten	152
8.3	Gonorroë	153
8.4	Herpes genitalis	155
8.5	Syfilis	157
8.6	Begrippen	159
9	Kinderziekten	160
9.1	Waterpokken	161
9.2	Bof, mazelen en rodehond	164
9.3	Vijfde ziekte, zesde ziekte en roodvonk	169
9.4	RS-virus en kinkhoest bij kinderen	172
9.5	Hersenvliesontsteking bij kinderen	174
9.6	Vaccinatie tijdens zwangerschap (VP)	175
9.7	Begrippen	177
10	Psychologie	179
10.1	Het vakgebied psychologie	180
10.2	Psychische functies	180
10.3	Gedrag	185
10.4	Afwijkend gedrag	187
10.5	Classificatiesystemen	192
10.6	Gedragsverandering (VP)	194
10.7	Begrippen	198
11	Ontwikkelingspsychologie	202
11.1	Ontwikkeling	203
11.2	Baby (0-1 jaar)	204

11.3	Dreumes (1-2 jaar)	215
11.4	Peuter (2-4 jaar)	217
11.5	Jong basisschoolkind (4-8 jaar)	219
11.6	Ouder basisschoolkind (8-12 jaar)	222
11.7	Puber (12-16 jaar)	224
11.8	Adolescent (16-21 jaar)	227
11.9	Jongvolwassene (21-35 jaar)	230
11.10	Midden volwassene (35-55 jaar)	232
11.11	Laat volwassene (55-70 jaar)	235
11.12	Oudere (70+ jaar)	238
11.13	Psychosociale ontwikkelingstheorie (VP)	241
11.14	Begrippen	243
12	Leren en motivatie	248
12.1	Leren	249
12.2	Visies op leren	251
12.3	Hoofdvormen van leren	255
12.4	Leervoorkeur	257
12.5	Invloeden op leren	260
12.6	Wetenschappelijke basis leerstijlen (VP)	262
12.7	Begrippen	263
13	Schizofrenie, stemmingsstoornissen en verslaving	266
13.1	Schizofreniespectrumstoornissen	267
13.2	Stemmingsstoornissen	270
13.3	Suïcide	273
13.4	Verslaving	275
13.5	Verslaafd en afkicken (VP)	278
13.6	Begrippen	281
14	Angststoornissen en PTSS	285
14.1	Angststoornissen	286
14.2	Obsessieve-compulsieve en verwante stoornissen	290
14.3	Psychotrauma en stressorgerelateerde stoornissen	294
14.4	Bloed-injecties-verwonding fobie (VP)	297
14.5	Begrippen	299
15	Stoornissen in de persoonlijkheid, seksualiteit en bewustzijnstoestand	302
15.1	Persoonlijkheidsstoornissen	303
15.2	Dissociatieve stoornissen	310
15.3	Seksuele disfuncties	312
15.4	Parafiele stoornissen	316

15.5	Genderdysforie	319
15.6	Medische transitie (VP)	322
15.7	Begrippen	325
16	Stoornissen in de lichaamsbeleving en regulatie	330
16.1	Slaap-waakstoornissen	331
16.2	Voedings- en eetstoornissen	337
16.3	Stoornissen in de relatie tussen lichaam en geest	342
16.4	Maaltijdondersteuning bij anorexia (VP)	344
16.5	Begrippen	346
17	Stoornissen ontstaan in de kindertijd	349
17.1	Verstandelijke beperking	350
17.2	Autismespectrumstoornis	354
17.3	Communicatiestoornissen	357
17.4	Specifieke leerstoornissen	359
17.5	Aandachtsdeficiëntie-/hyperactiviteitsstoornis	361
17.6	Ticstoornissen	364
17.7	Motorische stoornissen	365
17.8	Stoornissen in de zindelijkheid	366
17.9	Gedragsstoornissen	368
17.10	Hechtingsproblematiek	371
17.11	ABC schema (VP)	374
17.12	Begrippen	377
18	Syndromen	382
18.1	Oorzaken van een verstandelijke beperking	383
18.2	Syndromen	384
18.3	Bijkomende problemen	392
18.4	Tips voor de dagelijkse omgang	395
18.5	Prenatale screening (VP)	397
18.6	Begrippen	399
19	Neurocognitieve stoornissen	401
19.1	Beperkte en uitgebreide neurocognitieve stoornissen	402
19.2	Dementie	403
19.3	Traumatisch hersenletsel	409
19.4	Overige neurocognitieve stoornissen	411
19.5	Delirium	415
19.6	Medicatie dementie (VP)	417
19.7	Begrippen	419

20	Comorbiditeit	422
20.1	Complex beeld	423
20.2	Verstandelijke beperking	424
20.3	Lichamelijke beperking	429
20.4	Dubbeldiagnose	432
20.5	Ouderen en comorbiditeit (VP)	433
20.6	Gezondheidsproblemen bij VB (VP)	436
20.7	Begrippen	438
Index		440

VOORWOORD

Angerenstein Zorg & Welzijn is een complete serie leermiddelen voor de volgende kwalificatiedossiers:

- Assistent in de gezondheidszorg
- Maatschappelijke zorg
- Pedagogisch werk
- Sociaal werk
- Verzorging en verpleging.

Voor de zorgprofessional is vakkennis van uiteenlopende onderwerpen van groot belang. Dit vormt de basis voor het handelen in de beroepspraktijk, waarbij de zorgvrager met zijn wensen en behoeften centraal staat. De bronnenboeken van Angerenstein Zorg & Welzijn bevatten alle benodigde theorie voor de beginnende zorgprofessional.

De serie leermiddelen voor het kwalificatiedossier Verzorging en verpleging bestaat uit zes bronnenboeken met online aanvullende verwerkingsopdrachten, kritische beroepssituaties en toetsen:

- Anatomie, fysiologie, pathologie en psychologie voor verzorging en verpleging 1
- Anatomie, fysiologie, pathologie en psychologie voor verzorging en verpleging 2
- Zorg, ondersteuning en begeleiding 1
- Zorg, ondersteuning en begeleiding 2
- Zorg afstemmen en bijdragen aan kwaliteitszorg
- Verpleegtechnische handelingen voor verzorging en verpleging
- Organiseren en coördineren van zorgverlening (alleen verpleegkunde).

Koppeling kwalificatiedossier 2026

Elk thema heeft een koppeling met één of meerdere werkprocessen van het kwalificatiedossier. Hierna tref je per thema aan met welk werkproces(sen) deze is gekoppeld:

Anatomie, fysiologie, pathologie en psychologie voor verzorging en verpleging 2	B1-K1	B1-K1-W1	B1-K1-W2	B1-K1-W3	B1-K1-W4	B1-K1-W5	B1-K1-W6	B1-K2	B1-K2-W1	B1-K2-W2	B1-K3	B1-K3-W1	B1-K3-W2	B1-K3-W3	P2-K1	P2-K1-W1	P2-K1-W2	P2-K1-W3
1 Hormoonstelsel		x		x														
2 Aandoening aan het hormoonstelsel		x		x														
3 Voortplantingsstelsel vrouw		x		x														
4 Aandoeningen aan de geslachtsorganen bij de vrouw		x		x														
5 Problemen tijdens de zwangerschap		x		x														
6 Voortplantingsstelsel man		x		x														
7 Aandoeningen aan de geslachtsorganen bij de man		x		x														
8 Seksueel overdraagbare aandoeningen		x		x														
9 Kinderziekten		x		x														
10 Psychologie		x		x														
11 Ontwikkelingspsychologie		x		x														
12 Leren en motivatie		x		x														
13 Schizofrenie, stemmingsstoornissen en verslaving		x		x														
14 Angststoornissen en PTSS		x		x														
15 Stoornissen in de persoonlijkheid, seksualiteit en bewustzijnstoestand		x		x														
16 Stoornissen in de lichaamsbeleving en regulatie		x		x														
17 Stoornissen ontstaan in de kindertijd		x		x														
18 Syndromen		x		x														
19 Neurocognitieve stoornissen		x		x														
20 Comorbiditeit		x		x														

Anatomie, fysiologie, pathologie en psychologie voor verzorging en verpleging 2

In dit boek verdiep je je kennis van het menselijk lichaam, psychisch functioneren en het herkennen van gezondheidsproblemen. Je leert hoe het hormoonstelsel en het voortplantingsstelsel werken en welke aandoeningen en welke ziektebeelden daarbij kunnen voorkomen. Ook leer je meer over kinderziekten en psychologie, zoals ontwikkeling, gedrag, motivatie en verschillende psychische en neurocognitieve stoornissen.

Door deze kennis te koppelen aan de zorgpraktijk leer je veranderingen in gezondheid en gedrag beter herkennen en begrijpen. Zo versterk je de kennisbasis voor het klinisch redeneren en kun je onderbouwde keuzes maken bij het uitvoeren van zorginterventies en het bieden van begeleiding.

De beschreven theorie en verwerkingsopdrachten zijn gebaseerd op de visie waarbij de zorgvrager centraal staat en zo veel mogelijk zijn eigen regie behoudt.

De zorgvrager centraal

